

Regional handlingsplan för integration och tillväxt

Länstyrelsen
Norrbotten

Titel Regional handlingsplan för integration och tillväxt
Länsstyrelsen Norrbotten. Rapportserie nr 19/2015.
Tabell sid 8 uppdaterad 2017-03-06.

Författare: Mats Lindell

Foto: Cecilia Enholm, Johnér bildbyrå

Omslagsbild: Glada barn i gräset

Kontaktperson: Mats Lindell, Länsstyrelsen i Norrbottens län,
971 86 Luleå.
Telefon: 010-225 50 00 fax: 0920-22 84 11,
E-post: norrbotten@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se

ISSN: 0283-9636

Innehåll

Sammanfattning	2
Förord	3
1 Bakgrund	4
1.1 Framtagandet, mål och målgrupper	4
1.2 Mål och målgrupper	6
2 Om integration	6
3 Integration ur ett tillväxtperspektiv	6
3.1 Vad säger tidigare studier?	7
4 Nulägesanalys och insatsområden	7
4.1 Inflyttning och boende	8
4.2 Kompetensförsörjning och arbete	9
4.3 Livsmiljö och hälsa	11
5 Regionala samverkansparter, resurser och mätbara mål	11
5.1 Samverkansparter inom Regionala partnerskapet	11
5.2 Mätbara mål kopplat till RUS	13
6 Övergripande struktur för genomförande	13
6.1 Verksamhetsområde	13
6.2 Olika grupper med olika behov – sammankoppling av aktiviteter till insats- och RUS-områden	15
7 Aktiviteter med koppling mot RUS-åtgärder	16
7.1 Livsmiljö	16
7.2 Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud	17
7.3 Innovation och förnyelse	18
8 Organisation och finansiering	20
8.1 Uppföljning och utvärdering	20

Sammanfattning

I januari 2015 beslutade Regionala partnerskapet om framtagandet av en handlingsplan för integration och tillväxt (HIT). Uppdraget tydliggjordes i samband med att Länsstyrelsen i sitt regleringsbrev anmodades lämna förslag till hur ett integrations- och mångfaldsperspektiv kan utvecklas och kopplas till det regionala tillväxtarbetet (RB 19:27).

HIT tar sin utgångspunkt i befintliga strategiska dokument och regionala överenskommelser. Sålunda utgår innehållet från dels *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020*, dels *Regional utvecklingsstrategi för hållbar framtid i Norrbotten 2020 – RUS*.

HIT utgår från av RUS överenskomna tre utvecklingsområden: Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud; Innovation och förnyelse samt Livsmiljöer. Kopplat till följande tre nuläges/insatsområden: Inflyttning och boende; kompetensförsörjning och arbete samt Livsmiljö och hälsa, har länets strategiska aktörer, tillsammans med representanter för civilsamhället, lämnat förslag på aktiviteter inom det definierade området.

HIT lägger fokus på integration ur ett tillväxtperspektiv, det vill säga alla människors förmåga att bidra till Norrbottens utveckling genom att tillvarata möjligheter till arbete eller egenföretagande. Målgruppen är nyanlända som befinner sig i etablering, övriga nyanlända samt asylsökande i Norrbottens län. Det är viktigt betona att målgruppen är heterogen avseende olika behov och när i etableringsfasen som aktiviteterna bör läggas. Detta har beaktats i HIT.

Med den snabba och dramatiska utveckling inom flyktingmottagandet som vi i länet upplever är syftet med HIT avslutningsvis också att bidra till behovet av regional samordning och att synliggöra insatser och möjliga synergier mellan aktörer på olika nivåer i samhället. Integration kan bara lösas gemensamt.

Förord

Regionala partnerskapet och Länsstyrelsen ska bidra till att Regeringens integrations- och mångfaldsmål i Norrbotten kan uppnås. Detta gör vi bland annat genom nära samverkan med andra berörda aktörer i länet. Norrbotten har god tillväxt och är inne i ett expansivt skede. Parallellt med regionala utvecklingen sker också stora förändringar i vår omvärld vilket påverkar oss. Denna samhälls-omvandling innebär stora utmaningar för länet. Utmaningar i form av tillgång till bostäder, trygga miljöer, en fungerande arbetsmarknad, kompetensförsörjning, infrastrukturåtgärder etc.

Bilden av Norrbotten är avgörande för hur väl länet kan möta dessa utmaningar. Människor måste uppleva länet som attraktivt för att vilja bo här. Inflyttningen till länet ökar genom att vi arbetar för att främja jämställdhet, mångfald och samhällsplaneringsfrågor.

I Norrbotten bildar Regional utvecklingsstrategi för hållbar framtid i Norrbotten 2020 (RUS) en plattform för integrationsarbetet kopplat mot regional tillväxt. Strategin bygger på inriktningen i Europa 2020-strategin, det svenska reformprogrammet och den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020.

Den regionala utvecklingsstrategin är utgångspunkten för alla som arbetar med att utveckla länet. Det är ett dokument som anger vägval för en hållbar tillväxt. Den regionala handlingsplanen för integration och tillväxt (HIT) ska ses som en del av genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin och kommer att bidra till de program som ska tas fram inför innevarande programperiod.

Regionala partnerskapet lade fast handlingsplanen den 15 december 2015.

Sven-Erik Österberg
Landshövding i Norrbottens län

1 Bakgrund

I januari 2015 beslutade Regionala partnerskapet om framtagandet av en handlingsplan för integration och tillväxt (HIT). Uppdraget tydliggjordes i samband med att Länsstyrelsen i sitt regleringsbrev anmodades lämna förslag till hur ett integrations- och mångfaldsperspektiv kan utvecklas och kopplas till det regionala tillväxtarbetet (RB 19:27).

Utgångspunkten för samhällets integrationsarbete är en fungerande arbetsmarknad som ger företag och individer förutsättningar att utvecklas och växa av egen kraft. På motsvarande sätt är det både samhällsekonomiskt och socialt betydelsefullt att relatera integration av utrikesfödda och nyanlända till landets och regionernas kompetensförsörjningsbehov på kort och lång sikt. Sverige och Norrbotten behöver ökad invandring och förbättrat tillvaratagande av utrikesföddas humankapital för att klara det framtida behovet av arbetskraft och kompetens.

Länsstyrelsen har mot ovan bakgrund tagit initiativ att inom ramen för Regionala partnerskapet arbeta fram en handlingsplan för integration och tillväxt. Syftet med handlingsplanen är att bidra i utvecklingen av de befintliga regionala och nationella strategierna som bygger på Regeringens formulerade tillväxt- och integrationspolitik.

I handlingsplanen ligger fokus på integration ur ett tillväxtperspektiv, det vill säga alla människors förmåga att bidra till Norrbottens utveckling genom att tillvarata möjligheter till arbete eller egenföretagande.

För att ytterligare stärka länets attraktivitet måste utrikesfödda ha möjlighet att bo, arbeta, starta och driva företag, utbilda sig samt validera sina kunskaper och erfarenheter. Integration och mångfald är en tillväxtfråga för Norrbotten och länet måste stärka integration och social delaktighet på ett uthålligt och kompetent sätt.

1.1 Framtagandet, mål och målgrupper

Handlingsplanen för integration och tillväxt utgår från dels En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020, dels Regional utvecklingsstrategi för hållbar framtid i Norrbotten 2020 (RUS). Mer specifikt bygger handlingsplanen på följande tre prioriterade utvecklingsområden i RUS:

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

Utvecklingsområdet fokuserar på att det finns arbetskraft och kompetens som matchar länets arbetsmarknad. En utmaning här är den pågående generationsväxlingen där fler människor lämnar arbetsmarknaden än antalet som tillträder. Tillgång på arbetskraft med rätt kompetens är en förutsättning för en utveckling av näringslivet. Norrbotten måste därför ha en arbetsmarknad som fungerar för alla, där alla kan känna sig delaktiga oavsett etniskt ursprung, kön eller ålder och där allas arbetslivserfarenhet och kompetens tas tillvara.

Innovation och förnyelse

Utvecklingsområdet fokuserar på företagens behov av arbetskraft, men också att stimulera nyanländas förmåga att starta och driva egna företag. Satsningar behövs på inkluderande entreprenörskap, innovationer och företagande. Fler möjliga varor, tjänster och lösningar blir synliga när en mångfald av idéer får ta plats. Den offentliga sektorn, inte minst vård och omsorg, står inför betydande utmaningar och även här finns stor potential att ta tillvara. Länets starka expansion av företag inom besöksnäringen och de kulturella och kreativa näringarna är en viktig potential för tillväxt. Inom dessa näringar arbetar många kvinnor, unga och utrikesfödda.

Livsmiljöer

Utvecklingsområdet är inriktat mot Norrbotten som ett attraktivt län att bo och verka i. Länet ska erbjuda mångsidiga, tillåtande och innovativa miljöer för invånarna i Norrbotten och för de som flyttar hit. Till området hör arbetet med folkhälsa. Genom goda livsvillkor och fritidsaktiviteter ska ohälsa och utanförskap förebyggas. Människor som verkat i andra kulturer och tänker i nya banor är ett bidrag till fortsatt stark regional utveckling. Unga människors framgångar och framsteg är nyckelfaktorer för utvecklingen av Norrbotten.

1.1.1 Regional förankring och arbetsorganisation

Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Kommunförbundet Norrbotten och länets kommuner, Luleå tekniska universitet, Norrbottens läns landsting, ALMI Företagspartner Nord, Företagarna, Hushållningssällskapet samt organisationer kopplade till civilsamhället och näringsliv har varit speciellt inbjudna.

Under framtagandet av handlingsplanen har flertalet samtal och dialoger förts med regionala och lokala aktörer för inspel till handlingsplanens innehåll och genomförande. Den 6 november genomfördes ett externt dialogmöte i syfte att säkerställa delaktighet och samsyn kring handlingsplanens utformning hos de organisationer som arbetar med frågan.

Under framtagandet av handlingsplanen har flyktningmottagandet i landet och Norrbotten ökat dramatiskt till historiskt höga nivåer vilket sätter hårt tryck på samhällets resurser. Detta har fått till följd att målen och syftena med handlingsplanen breddats jämfört med utgångsläget. Som en konsekvens betonas handlingsplanens roll som en regional plattform för att synliggöra, samverka och skapa synergier mellan aktörer på olika nivåer i samhället. En annan konsekvens är betonandet av insatser med målet att få flyktingar och nyanlända att känna sig välkomna och accepterade i samhällslivet. Detta är ett långsiktigt arbete som fordrar regional överblick, samsyn över ett flertal politikområden, utökad myndighetssamverkan, samverkan med civila samhället sektor och näringsliv.

Under framtagandet av handlingsplanen har Kompetensförsörjningsutskottet (KFU) som leder arbetet med Kompetensplattform Norrbotten fungerat som styrgrupp och Regionala Arbetsgruppen för Integration (RAI) som referensgrupp. En intern arbetsgrupp vid Länsstyrelsen med tjänstemän från enheterna Social hållbarhet och samhällsskydd (SHS); Tillväxt och infrastruktur (ToI); Landsbygd samt Samhällsplanering och kulturmiljö (SOK) har ansvarat för det löpande arbetet.

1.2 Mål och målgrupper

Målet med HIT är att tillsammans skapa förutsättningar för en god integration och etablering i samhället och på arbetsmarknaden för nyanlända som befinner sig i etablering, övriga nyanlända samt asylsökande i Norrbottens län. Det är utomordentligt viktigt betona att målgruppen i grund och botten är individer med sinsemellan olika behov beroende på vad de har med sig. På motsvarande sätt är det centralt att prioritera aktiviteterna i handlingsplanen beroende på var individerna befinner sig i etableringsfasen. Detta utvecklas vidare i kapitel 7.

2 Om integration

Integrationspolitiken som helhet omfattar frågor om allas lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter i det svenska samhället oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Den omfattar också nyanlända invandrarers etablering på arbetsmarknaden och i samhället, ersättning till kommunerna för flyktingmottagande, urban utveckling och svenskt medborgarskap. De demokratiska och mänskliga rättigheterna är en grundförutsättning.

Integration handlar om att känna sig delaktig i samhället. Integration förutsätter ömsesidig respekt och förståelse mellan människor samt kunskap om varandras kultur, synsätt och samhälle. Ett samhälle med god integration ses som en tillgång för idériakedom, inspiration och tillväxt där alla medborgare ska ha lika möjligheter till delaktighet i samhällsutvecklingen.

Integrationspolitiken fokuserar på:

- ett effektivt system för mottagande och introduktion för nyanlända
- fler i arbete och fler företagare
- likvärdighet i skolan, förbättrade språkkunskaper och utbildningsmöjligheter för vuxna.
- en effektiv bekämpning av diskriminering
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap
- en gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av en tilltagande mångfald

3 Integration ur ett tillväxtperspektiv

Medan integrationsområdet som helhet spänner över många samhällsområden, fokuserar denna handlingsplan på möjligheterna till hållbar ekonomisk tillväxt i Norrbotten. Detta innebär insatser som fokuserar på introduktion till arbetslivet ska ligga i linje med en mer långsiktig integration i det svenska samhället. Målet är att skapa en långsiktig och hållbar utveckling för alla, oavsett bakgrund.

3.1 Vad säger tidigare studier?

Utgångspunkten är att om kunskap och kompetens hos utrikesfödda tas tillvara kommer det att bidra till regional tillväxt och utveckling. Samtidigt är vägen dit kantad av samhällsutmaningar som behöver mötas gemensamt. Enligt samlade forskningsresultat inom området handlar det främst om att skapa möjligheter att lära sig svenska och att tidigt komma i arbete. Det bör vidare underlättas att validera utländska utbildningar och yrkeserfarenhet och komplettera dessa med nya utbildningar eller formulerat yrkeskunnande. Satsningar på yrkesinriktad språkundervisning med arbetsplatsanknuten utbildning ger klart förbättrade möjligheter på arbetsmarknaden. Logiken är här att en snabbare språkinläring minskar risken för att den kompetens den nyanlände har med sig ska förlora i värde över tid.

Sambandet mellan kunskaper i svenska och möjligheter till en anställning måste synliggöras, så att individer inte avstår från att satsa på språkkunskaper på grund av att de felaktigt tror att det inte kommer att förbättra deras position på arbetsmarknaden.

Människor med utländsk bakgrund ska också ges möjlighet att bidra till tillväxten genom att nyttja sina särskilda fördelar som till exempel kontaktnät, erfarenheter och språkkunskaper. Denna uttalade ambition ställer särskilda krav på den regionala utvecklingspolitiken (Tillväxtverket, 2012).

Ett annat exempel på tillvaratagande av humankapital är att rekrytering av utrikesfödda kan ha positiva effekter på företags satsningar på export och internationalisering. Utrikesfödda personer kan därmed ha en handelsfrämjande potential genom goda kunskaper om förutsättningarna i sina hemländer och personliga kontaktnät på dessa marknader.

Arbetsgivares anlitan av bemannings- och rekryteringsföretag kan vara ett sätt att minska trösklar för utrikesfödda på arbetsmarknaden. Studier pekar på att dessa företag diskriminerar i mindre utsträckning än andra genom sin expertis på rekryteringsområdet. De kan därmed sägas vara bättre på att bedöma en individs faktiska kompetens än andra företag. Statistik från de nordiska länderna visar att bemanningsbranschen i högre grad anställer utomeuropeiska invandrare än vad reguljära företag gör. Bemanningsföretagen kan därmed fungera som en slags mäklare mellan arbetsgivare och personer med utländsk bakgrund (Reforminstitutet, 2015).

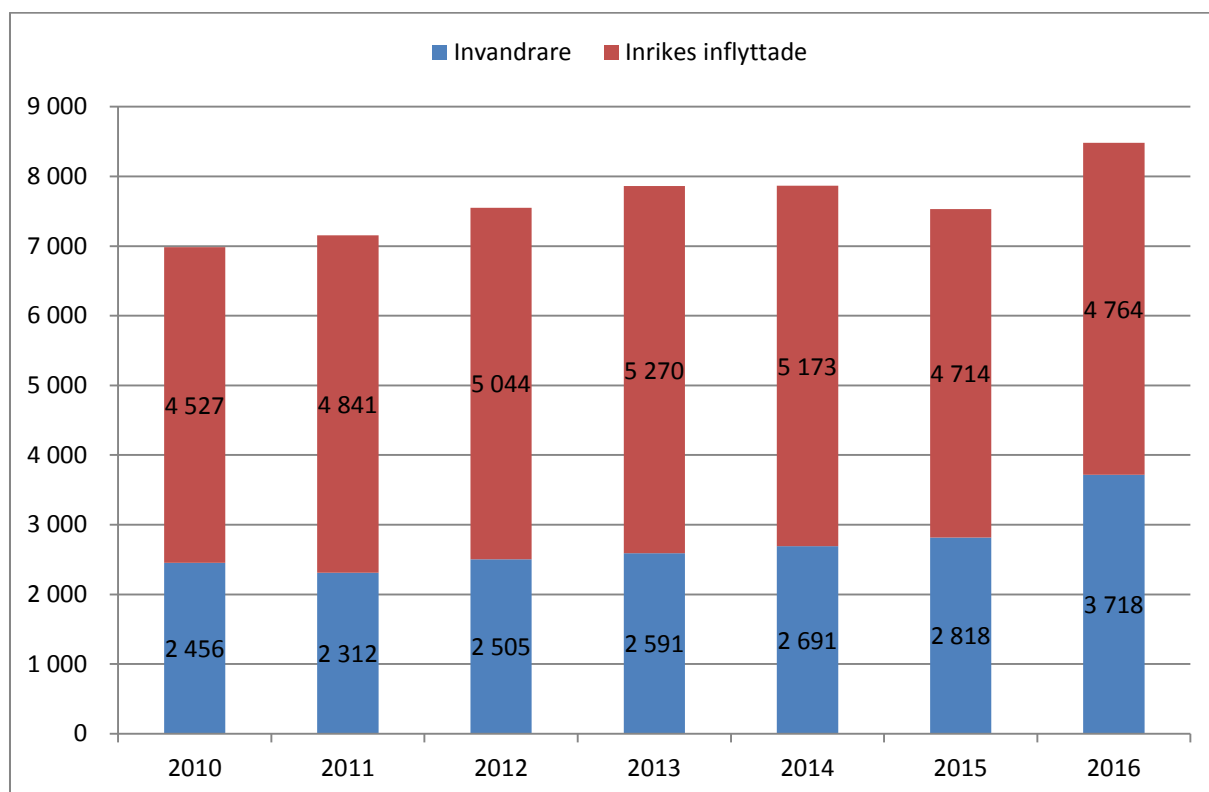
4 Nulägesanalys och insatsområden

Grunden för att utforma och genomföra aktiviteter med målet att förbättra integration inom tillväxtarbetet är en inledande nulägesanalys som samtidigt utgör de insatsområden som aktiviteterna i handlingsplanen riktas mot. Nulägesanalysen i denna handlingsplan omfattar följande tre insatsområden: Inflyttning och boende, Kompetensförsörjning arbete samt Livsmiljö och hälsa. Till varje insatsområde kopplas också några av de utmaningar som framkommit i samband med framtagandet av handlingsplanen.

4.1 Inflyttning och boende

Inflyttningen till Norrbotten har sedan början av 2000-talet varit försiktigt positiv. År 2000 uppgick den totala inflyttningen till länet med motsvarande 5 900 individer. År 2014 uppgick antalet till drygt 7 800 individer vilket framgår av diagram 1 nedan (SCB, 2015). Ökningen äger främst rum i kustkommunerna, men också i Malmfälten och Tornedalen. En viktig förklaring till detta är utvecklingen inom gruvnäringen och de byggprojekt som startas till följd av besluten om stadsflytt av Kiruna och Gällivare stad. Även ökningen av antalet studenter som läser vid Luleå tekniska universitet har betydelse för befolkningsutvecklingen i länet.

Diagram 1. Inflyttning till Norrbotten perioden 2000-2015 fördelat på invandrare och inrikes inflyttade.

Källa: SCB 2017.

Ett viktigt tillskott till länets befolkningsutveckling är den tillströmning av människor som idag kommer från andra länder. I genomsnitt har under samma tidsperiod andelen invandrare av den totala populationen inflyttare till länet ökat från närmare en femtedel till drygt en tredjedel år 2014 (SCB, 2015). Det är viktigt betona att en fortsatt ökad andel invandring är en absolut nödvändighet för länet om målet, enligt Regionala utvecklingsstrategin (RUS), med en årlig inflyttning på motsvarande minst 8 000 människor för att balansera den demografiska utvecklingen ska uppnås. Ur ett jämställdhetsperspektiv är det också av stor vikt att fler kvinnor väljer att flytta till länet.

4.1.1 Utmaningar kopplat till integration och tillväxt

Den bostadsbrist som råder på många håll i länet utgör en av flera utmaningar för ökad inflyttning. Bostadsbristen har under det senaste året kommit att snabbt förvärras på grund av den ökade flyktingströmmen. Enligt Boverkets delrapport över nyanländas boendesituation är det största hindret bristen på hyresrätter, vilket stämmer med vad kommunerna återgett i den årliga bostadsmarknadsenkäten. Situationen förvärras dessutom av att Migrationsverket hyr lägenheter av bostadsbolag och privata hyresvärdar samtidigt som behovet av anvisningsbara platser ökar i snabb takt. På så sätt konkurrerar behovet av boenden i vanliga lägenheter för asylsökande med Arbetsförmedlingens möjligheter att erbjuda nyanlända kommunplatser (Boverket, 2015). Konkurrensen om hyresrätterna påverkar även den ordinarie bostadsmarknaden, och samtliga grupper som efterfrågar hyresrätter, vilket riskerar att leda att grupper i befolkningen ställs mot varandra.

De ökade behoven på boende för grupperna ensamkommande barn/ungdom, familjer och enskilda individer är med största sannolikhet inte tillfälliga, utan kommer att prägla mottagandet under lång tid framöver. För Norrbottens del betyder det ännu större utmaningar. Det finns idag ett planerat länsstäl för mottagande av nyanlända år 2016 på motsvarande 1166 personer varav 672 är anvisningsbara platser, alltså de platser som Arbetsförmedlingen och Migrationsverket anvisar nyanlända till.

Många av de människor som kommer till länet har god utbildning och yrkeskunnande inom branscher som upplever akut arbetskrafts- och kompetensbrist. Ett antal av människorna som kommer till Norrbotten har också erfarenheter av att starta upp och driva egna företag vilket bidrar till länets tillväxt. Länet behöver förändra synen på invandrare och bättre ta till vara på den kompetens som finns genom att utveckla och kvalitetssäkra valideringen av nyanlända invandrades kompetenser.

En annan viktig utmaning kopplat till inflyttning är att de 14 kommunerna i Norrbotten har varierande mottagarkapacitet. Kapaciteten avser förutom ekonomiska också personella resurser kopplat till utbildningsområdet, socialtjänst och fritidsverksamhet.

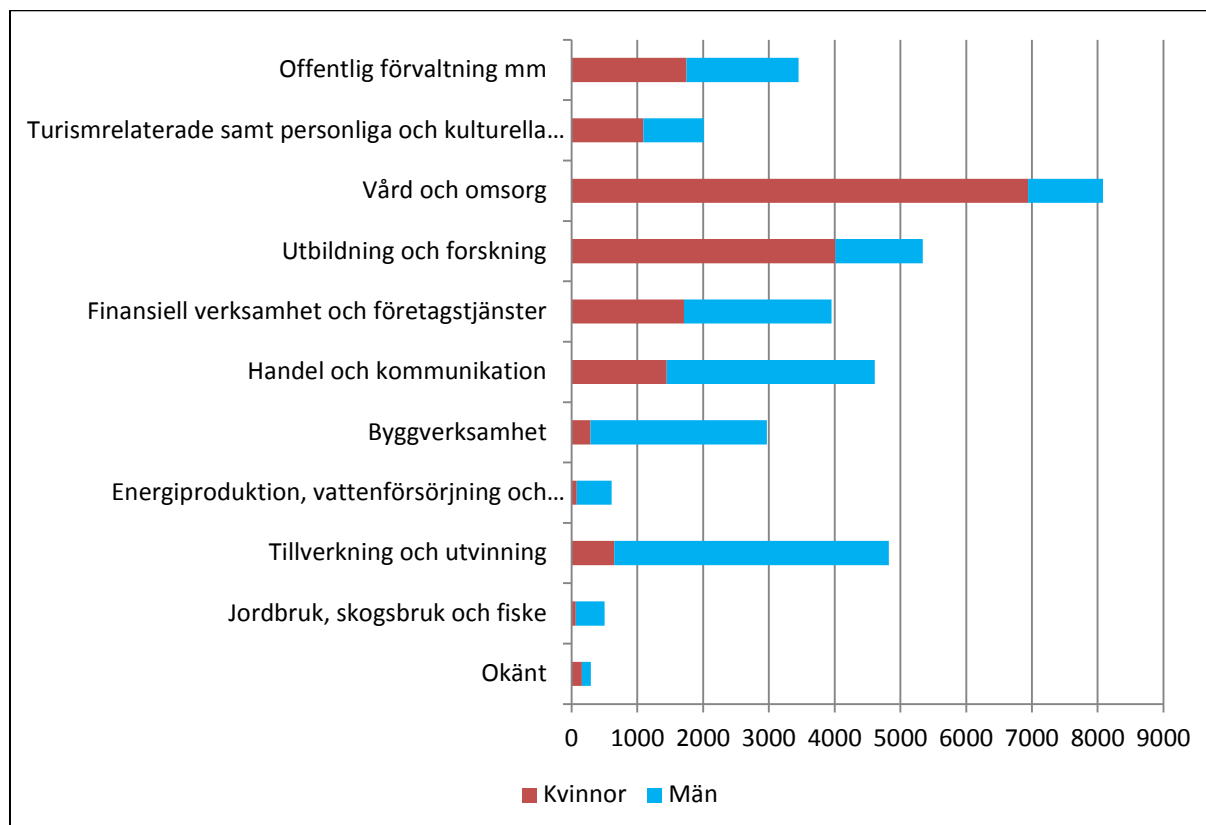
4.2 Kompetensförsörjning och arbete

Globalisering, samhällets strukturomvandling och en snabbt föränderlig arbetsmarknad medför behov av ständig kompetensutveckling för kvinnor och män genom hela yrkeslivet – livslångt lärande. En förutsättning för konkurrenskraftig och hållbar utveckling för länet är god kompetensförsörjning. Kompetensförsörjning är ett komplext system där många olika faktorer och strukturer måste samspela för att kvinnor och män skall kunna skaffa sig, vidareutveckla och utöva sin kompetens, och för att arbetsplatserna skall kunna hitta den kompetens de behöver. Tillgång till arbetskraft med rätt kompetens är en förutsättning för att både det offentliga och privata arbetslivet ska fortsätta att utvecklas.

4.2.1 Utmaningar kopplat till integration och tillväxt

I Norrbotten är den demografiska utvecklingens betydelse för arbetsmarknaden och tillväxten en av länets absolut största utmaningar. I en forskarrapport från Luleå tekniska universitet (LTU, 2013) som beräknar länets sammantagna rekryteringsbehov fram till år 2025, uppskattas behovet av antalet anställningar uppgå till motsvarande drygt 41 000 stycken. Av dessa utgör närmare 33 000 stycken rena pensionsavgångar. Enligt samma forskarrapport uppskattas drygt en tredjedel (34 %) av de som år 2010 ingick i arbetskraften, gå i pension till och med år 2025.

Diagram 2. Branschvisa pensionsavgångar t.o.m. 2025 fördelat på kvinnor och män

Källa: Luleå tekniska universitet 2013.

Som framgår av diagram 2 nedan påverkar den framräknade arbetskraftsbristen alla branscher och yrkeskategorier på arbetsmarknaden. Sett ur det perspektivet är både en ökad inflyttning till Norrbotten, men också att bättre tillvarata de arbetskraftsresurser som redan finns på plats i länet ett av de viktigaste områdena för handlingsplanen att förbättra förutsättningarna för.

Många nyanlända och utrikesfödda har med sig både erfarenheter och kompetenser från landsbygden i sina hemländer. Detta bör ses som resurser för Norrbotten och länets landsbygd. För att skapa förutsättningar för utrikesfödda att verka på den norrbottniska landsbygden krävs det att de får möjligheterna presenterade för sig. Avsaknad av körkort, långa avstånd mellan orterna i länet, samt bristande kollektivtrafik försvårar etableringen på landsbygden. Dessa faktorer påverkar även möjligheten till sysselsättning.

4.3 Livsmiljö och hälsa

En god livsmiljö är starkt sammankopplad med öppna och inkluderande samhällen, ett aktivt för- eningsliv och civilsamhälle som bidrar till goda livsmiljöer och medborgares goda hälsa. Hälsan har en avgörande betydelse för nyanlända flyktingars etableringsprocess och därmed möjlighet att komma i arbete och egenförsörjning (Länsstyrelsen, 2015). Nyanlända flyktingar uppvisar högre ohälsa, eller risk för ohälsa, jämfört med inrikes födda personer. Migration på grund av flykt innebär per definition risker för den fysiska och psykiska hälsan. Den samsyn som finns kring detta bygger både på männi- skors erfarenheter samt forskningen på området. En hälsofrämjande etablering förutsätter inte bara ett utbud av insatser och en nära samverkan mellan myndigheter och organisationer. Det handlar också om kompetens, bemötande och processer.

4.3.1 Utmaningar kopplade till integration och tillväxt

En stor utmaning i Norrbotten är att kunna erbjuda och genomföra Samhällsorientering för de ny- anlända som kommer till länet. Ytterligare en utmaning är att kunna erbjuda psykosocialt och medi- cinskt stöd när behovet finns för både vuxna och barn. Många bär på svåra upplevelser av t.ex. krig, som kräver särskilda insatser. För att hantera denna utmaning kan det exempelvis krävas utbildning som omfattar hälsa (fysisk & psykisk), trauma och rådande lagstiftning.

Just nu pågår en revidering av länets folkhälsopolitiska strategi. En dialog har påbörjats med kommu- nerna i länet då det behövs en långsiktig och sammanhållen strategi för hälsa och tillväxt utifrån flyk- ting- och migrantperspektivet.

5 Regionala samverkansparter, resurser och mätbara mål

För att sätta kraft bakom handlingsplanens fokus på aktiviteter som bidrar till en god integration och etablering i samhället och på arbetsmarknaden för målgruppen asylsökande och nyanlända invandrare i Norrbottens län, krävs resurser och mål. Nedan följer en kort redovisning av de strategiska läns- aktörernas arbete inom området.

5.1 Samverkansparter inom Regionala partnerskapet

Flera av länets strategiska aktörer som länsstyrelsen, universitetet, kommuner, landsting, myndigheter, näringsliv, organisationer och civilsamhället har arbetat med integrationsfrågor under lång tid inom ramen för sina respektive verksamheter och i samverkan med andra aktörer. Detta bildar en bra grund för att nu ytterligare intensifiera och koordinera arbetet inom ramen för den regionala handlingsplanen.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen för dialog med kommunledningar om beredskap och kapacitet att ta emot nyanlända invandrare och asylsökande ensamkommande barn. Överenskommelser skrivs mellan kommun och Länsstyrelse gällande mottagningskapacitet för nyanlända invandrare och mellan kommunen och Migrationsverket om mottagande av ensamkommande barn/ungdom. Länsstyrelsen skapar arenor som bidrar till kompetensutveckling genom konferenser, temadagar och nätverksbyggande. Den civila sektorns arbete med integration stärks genom att strukturella medel för arbete som flyktingguider tilldelas. Kunskap sprids i kommunerna med fakta kring invandringen, för att stävja intolerans och främlingsfientlighet.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens uppdrag regleras i Lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar och insatser som syftar till att underlätta och påskynda vissa nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet. Insatserna ska ge de nyanlända förutsättningar för egenförsörjning och stärka deras aktiva deltagande i arbets- och samhällslivet. Arbetsförmedlingen ska vidare samordna etableringsinsatser och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter. Arbetsförmedlingen ska upprätta en individuell plan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering (etableringsplan).

Kommunförbundet Norrbotten

Kommunförbundets integrationsarbete har bl.a. inriktning på samverkan, till nytta för individen och som ett led i en långsiktig kompetensförsörjning för kommunerna, samt kunskapsuppbyggnad med fokus på att utveckla indikatorer för mottagande, inkludering och integration. Kommunförbundet genomför utbildningsinsatser för att utveckla kommunernas samarbete inom integrationsområdet samt bidra till kompetensförsörjning inom området.

Norrbottens läns landsting

Norrbottens läns landsting har målsättningen att erbjuda likvärdig vård och medborgarservice för samhällsmedborgare i alla åldrar, oavsett etnicitet, religion, sexuell läggning, funktionsnedsättning och socioekonomisk bakgrund. Inom ramen för mänskliga rättigheter jobbar landstinget med integration genom att bland annat förbättra och stärka likvärdig tandhälsa med fokus på unga utrikesfödda. Landstingets regionala utvecklingsmedel används för att finansiera projekt som främjar integration och mångfald.

Luleå tekniska universitet

Luleå tekniska universitet arbetar med kompetensförsörjning och breddad rekrytering till forskarutbildning. Vid universitetet studerar och arbetar idag drygt 19 000 människor fördelat på drygt 60 olika nationaliteter. Forskarvärlden är en global bransch och för att framgångsrikt rekrytera till forskarutbildning sprids information i kanaler som Euraxess, Platsbanken och i en annonskampanj som särskilt riktas till doktorander, samt genom sociala medier, nätverk och personliga kontakter.

5.2 Mätbara mål kopplat till RUS

De övergripande målen i den regionala utvecklingsstrategin handlar bland annat om att öka inflyttningen, öka sysselsättningsgraden, höja utbildningsnivån och skapa fler nya och jämställda företag i Norrbotten (till målen). De mätbara mål som tagits fram för handlingsplanen integration och tillväxt relateras till de prioriterade RUS-målen enligt följande:

- **Sysselsättning:** Eftersträva en höjning av sysselsättningsgraden till över 80 % i åldrarna 20-64 år.
- **Utbildning:** Andelen 18-24 åringar som inte avslutat gymnasiestudierna och som inte studerar ska vara mindre än 10 %. Andelen 30-34 åringar som har minst en tvåårig eftergymnasial utbildning ska uppgå till 45 %.
- **Utanförskap:** Öka den sociala delaktigheten genom att minska andelen utanför arbetskraften till under 14 %
- **Inflyttning:** Minst 8 000 personer ska flytta till Norrbotten varje år.
- **Nettoflyttning:** Flyttningsöverskottet ska uppgå till minst 500 personer per år, med jämn könsfördelning
- **Unga:** Andel unga kvinnor och män 20-34 år i nivå med riksgenomsnittet.
- **Nya företag:** Minst 1 700 nya företag per år. Minst 75 % överlevnadsgrad efter 3 år.

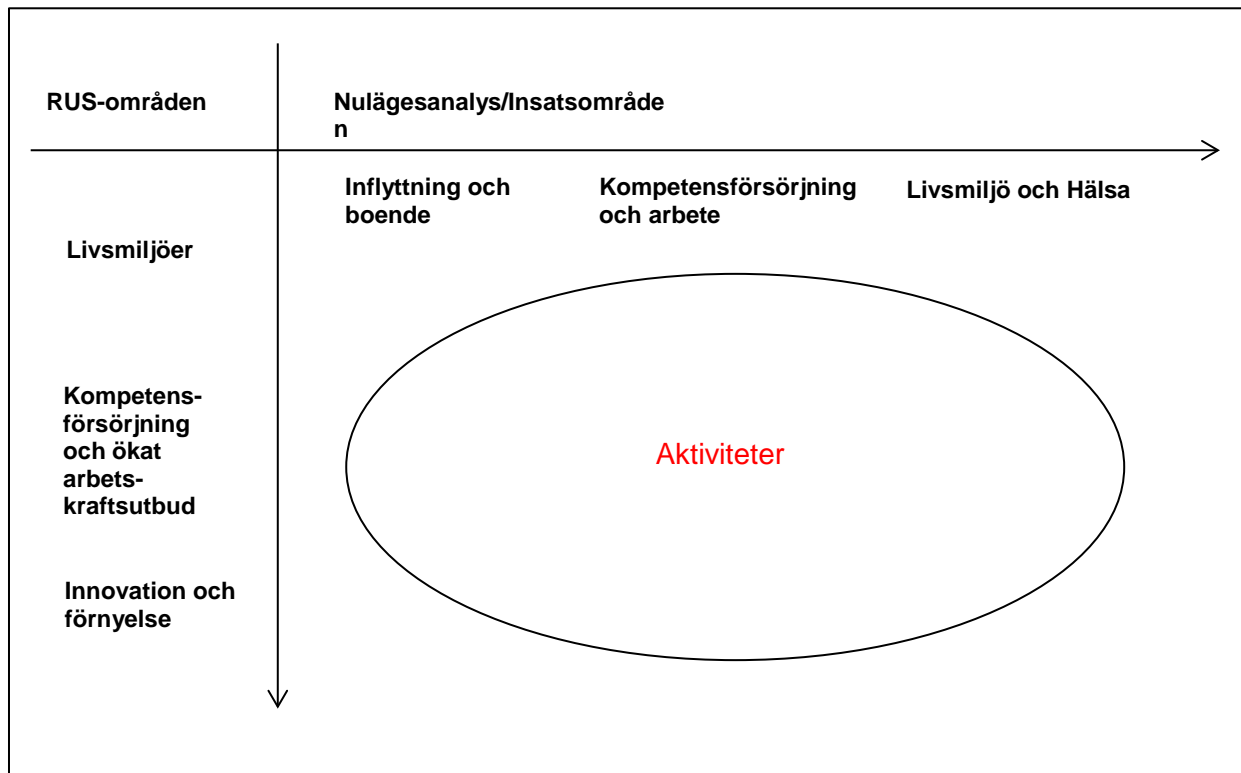
6 Övergripande struktur för genomförande

Förutom resurser och mätbara mål, är det för regional samordning av stor vikt att det finns en övergripande och regionalt gemensam struktur kring genomförandet. Strukturen anger dels verksamhetsområdet för handlingsplanen, dels kopplar samman aktiviteterna med RUS-områdena och anger prioriteringsgrad.

6.1 Verksamhetsområde

Beaktat att såväl tillväxt- som integrationsområdet var för sig är tämligen omfattande, har det i handlingsplanen tydligt avgränsats både utifrån utvecklingsområdena inom RUS, men också kopplat till nulägesanalys/insatsområden enligt tidigare avsnitt. Sammanfogas dessa i en gemensam bild över verksamhetsområdet, kan det gestaltas enligt Figur 1 nedan.

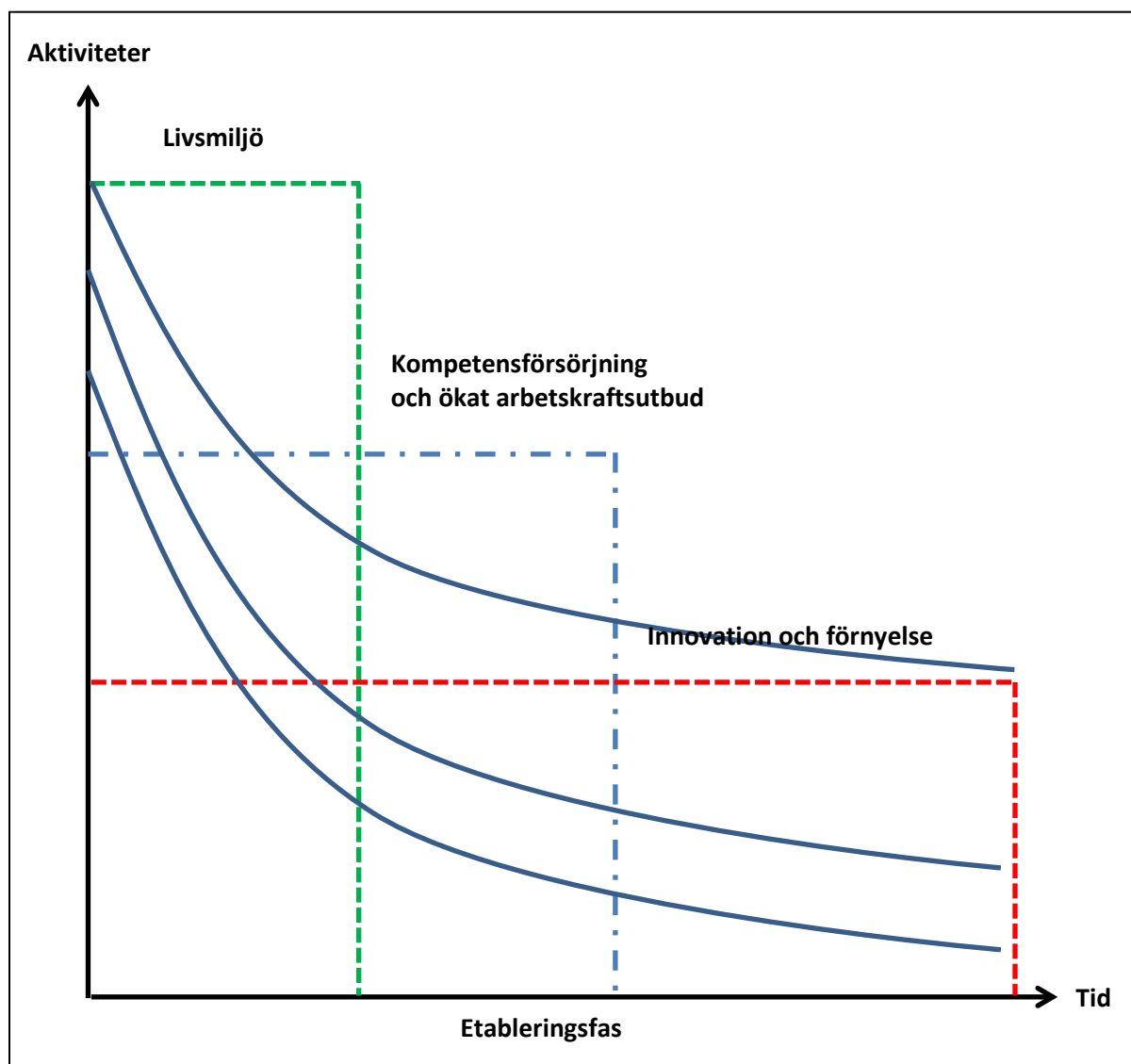
Figur 1. Verksamhetsområdet för handlingsplan integration och tillväxt.

6.2 Olika grupper med olika behov – sammankoppling av aktiviteter till insats- och RUS-områden

Samtidigt som handlingsplanen avgränsas till ett definierat verksamhetsområde med basen i tillväxtarbetet, sammankopplas förslagna aktiviteter till insats- och RUS-områdena i en prioriterad ordning. Prioriteringen bygger på både beprövad erfarenhet hos de som arbetar med mottagandet i länet, dels vetenskaplig grund (Maslow, A., 1943). Prioriteringen sammanfattas i Figur 2 nedan.

Figur 2. Prioritering av aktiviteter kopplat till RUS-områdena och etableringsfas.

Det Figur 2 anger söker visualisera utgår ifrån att vi först och främst inte betraktar nyanlända och asylsökande som en homogen grupp, utan ser och bemöter individen utifrån dennes förutsättningar och behov. Det som alla har gemensamt är att behovet av insatser är störst i samband med anländande för att därefter med ökad kunskap om det svenska samhället avta. Med ett individperspektiv är det vidare angeläget att aktiviteterna kopplas till beroende på var i etableringsfasen denne befinner sig. Slutligen är det också viktigt att aktiviteterna kan genomföras parallellt med varandra för att på så sätt snabba upp tiden fram till egenförsörjning. Det kan exempelvis röra sig om att kombinera språkundervisning med praktikplats.

7 Aktiviteter med koppling mot RUS-åtgärder

Beaktat den dialog som hållits med länsaktörer, kommunledningar och representanter för civilsamhället, anges först prioriterade aktivitetsområden. Därefter exemplifieras aktiviteter och vem/vilka som ansvarar för dessa.

7.1 Livsmiljö

Inom området *Livsmiljö* genomförs aktiviteter som har koppling till åtgärderna inom RUS med uttalat mål att:

- Främja förutsättningar för personlig utveckling och karriärmöjligheter oavsett ålder, kön, etnisk tillhörighet, social eller kulturell bakgrund, sexuell läggning, religion eller funktionsnedsättning.
- Skapa förutsättningar för samverkansformer i syfte att stärka social tillit, entreprenörskap och ledarskap.
- Stimulera aktiviteter för att stödja barn och ungas uppväxtvillkor
- Förbättra integrationen och se utrikesfödda som en resurs som berikar samhället

7.1.1 Aktivitetsområden i handlingsplanen

Prioriterade aktivitetsområden:

- Basutbildning för personal som arbetar med mottagning
- Kartläggning av kompetensprofil och yrkesbakgrund tidigt under asyltiden
- Främjandeinsatser för tolerans och öppenhet

Exempel på aktiviteter inom området:

Idrottsskolor – Norrbottens idrottsförbund arbetar med minska fördomar, ändra attityder och öka förståelsen för att olikheter är en tillgång hos de barn- och ungdomar som är del av idrottsskolorna i Norrbotten. Värdegrundsfrågor bearbetas genom att kombinera idrott och kultur. Norrbottens idrottsförbund erbjuder även ekonomiska resurser till föreningar, och driver fadderverksamhet.

Förebyggande utbildningsinsatser för ökad traumamedvetenhet -Rädda Barnen planerar i samarbete med Kommunförbundet och Landstinget utbildningsinsatser riktade till kommuner och skolor. Röda Korset satsar också resurser inom traumabehandling. Goda exempel hämtas från projekten (RESPONS) i Skåne län (Trelleborg och Malmö) för ökad kunskap om bemötande av människor i kris.

Psykosocialt stöd för flyktingar – Luleå stift i samarbete med Rädda barnen och Röda korset erbjuder utbildningar i psykosocialt stöd för de församlingar som aktivt arbetar med flyktingar.

Plan-och bostadsdagarna genomförs årligen av Länsstyrelsen för erfarenhetsutbyten kring framtida bostadslösningar.

7.2 Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

Inom området *Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud*, genomförs aktiviteter som har koppling till åtgärderna i RUS som är följande:

- Stärka integrationen på arbetsmarknaden
- Verka för att arbetskraften i Norrbotten väljer att även bosätta sig i länet så att hållbara samhällen kan byggas
- Använda validering som ett verktyg för att synliggöra kunskap och därmed underlätta för den enskilde att få rätt jobb och för arbetsgivarna att bedöma sökandes kvalifikationer.

Inom området *Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud*, genomförs aktiviteter som har koppling till validering, språkträning och matchning på den lokala arbetsmarknaden. Ett uttalat mål är att förkorta ledtiderna för nyanländas etablering på arbetsmarknaden.

7.2.1 Aktivitetsområden i handlingsplanen

Prioriterade aktivitetsområden:

- Validering av yrkeserfarenheter och utbildningsbakgrund
- Praktikplatser
- Språkstudier riktat mot yrkesutbildade och akademiker

Exempel på aktiviteter inom området:

Jobbmatchen- snabbare kontakt med arbetsgivare - bedrivs i samverkan mellan Arbetsförmedlingen Norra Norrland och Företagarna i Norrbotten och Västerbotten. Insatser ska tillvarata nyanländ kompetens samt trygga kompetensförsörjningen till, i första hand, länets små och medelstora entreprenörsföretag. Insatserna ska skapa fler kanaler mellan arbetsgivare och arbetsförmedlingen för att åstadkomma en effektivare matchning.

Kunskaps- och erfarenhetsutbyte- länets regionala samverkansparter arrangerar i samverkan kompetensutvecklings- och seminariedagar för att lyfta fram goda exempel på integration och tillväxt.

Pilotverksamhet för kompetenskartläggning i Boden där Arbetsförmedlingen jobbar med nyanlända med uppehållstillstånd som bor på kvar i anläggningsboende för en fördjupad kompetenskartläggning. **Arbetsmarknadsutbildningar** genomförs med anpassad studietakt kombinerat med språkstudier.

Korta vägen för akademiker underlättar för medföljande med utländsk bakgrund att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Luleå tekniska universitetet samarbetar med LTU Business och Eures representanter från Arbetsförmedlingen.

Ett utvecklat integrationsarbete – Kommunförbundet Norrbotten inleder under 2016 ett arbete med kommunerna med inriktning samverkan till nytta för individen och långsiktig kompetensförsörjning. Projektet är en del av projektet Kompetensplattform Norrbotten som genomförs tillsammans med Länsstyrelsen Norrbotten, Arbetsförmedlingen och Landstinget.

Vårdnära servicetjänster – Norrbottens län landsting arbetar med att hitta modeller för att kunna breddimplementera vårdnära serviceyrken. Projektet ska arbeta med att skapa en mer inkluderande rekryteringsprocess särskilt inom de yrken där möjligheten finns att arbeta mer individanpassat för att skapa ett hållbart yrkesliv.

Grundläggande utbildning riktad till nyanlända är en uppdragsutbildning från Arbetsförmedlingen som Kalix folkhögskola genomför. **Koncept för utslussning av ensamkommande ungdomar** har tagits fram av folkhögskolan i samarbete med kommunen. **Utbildningskoncept** för att utveckla och förbättra mottagandet av nyanlända samt utveckla hållbara insatser som ökar andelen nyanlända som går till arbete och/eller studier genomförs av Kalix folkhögskola.

Utlandsrekrytering -Inom ramen för utlandsrekrytering har Norrbottens läns landsting i liten skala börjat pröva en metod för att på ett bra sätt kunna ta tillvara på nyanländas kompetens. Ambitionen är att hitta en struktur och systematik även i denna fråga som kommer utgöra en stor och viktig del i den framtida kompetensförsörjningen. I dagsläget finns det bra samverkansformer med berörda aktörer: Arbetsförmedlingen och Migrationsverket inom Luleå/ Boden området. Landstinget har dialog med länets kommuner och vill samverka för att på sikt säkra kompetensförsörjningen i länet.

Breddad rekrytering till forskarutbildning – Luleå tekniska universitet erbjuder forskarstuderande introduktionsseminarier på svenska och engelska. Utlandsrekryterade medarbetare erbjuds programmet Leadership in Sweden. Kurser i svenska genomförs även för de utlandsrekryterade medarbetarna. I syfte att bredda rekryteringen har universitetet Euraxess Services Network Declaration of Commitment, signerat ett ställningstagande för att arbeta med rekrytering, mottagande och rättigheter för forskare. Mottagandet av internationella medarbetare utvecklas genom förbättrad webbinformation och checklistor. Samverkan med LTU Business, lokala och externa aktörer som Luleå Näringsliv AB, Luleå kommun, andra statliga myndigheter i länet initieras.

7.3 Innovation och förnyelse

Inom området *Innovation och förnyelse*, genomförs aktiviteter som har koppling till åtgärderna inom RUS med uttalat mål att:

- Satsa på att åstadkomma en ökad differentiering av länets näringsliv.
- Särskilt stödja entreprenörskap, innovationer och företagande bland utrikesfödda.
- Stimulera små och medelstora företag att göra fler och bättre affärer på en internationell marknad.
- Arbeta för att stärka ungas entreprenörskap, företagsamhet och stimulera initiativ till ökad jämställdhet och mångfald i näringslivet

7.3.1 Aktivitetsområden

Prioriterade aktivitetsområden:

- Kartläggning av entreprenörskap hos målgruppen
- Inkubatorer
- Rådgivning och mentorskap
- Stötta uppkomsten och utvecklingen av arbetsintegrerande sociala företag

Exempel på aktiviteter inom området:

Företagande kombinerat med språkstudier – Hushållningssällskapet genomför kommersiell grönsaksodling innehållande handledd odling av grönsaker kombinerat med SFI-undervisning i Öjebyn och andra delar i länet. Förväntade resultat är att fler personer med utomnordisk bakgrund snabbare ska komma ut i arbete, utbildning eller företagande. Deltagare ska bättre och snabbare erövra det svenska språket samt få kontakter och nätverk som leder till sysselsättning och självförsörjning. Samtidigt ska kompetensförsörjning till länets företag och grönsaksproduktionen i länet öka.

IFS rådgivning - Almi företagspartner Nord erbjuder rådgivning och finansiering till entreprenörer med utländsk bakgrund som är på väg att starta eller redan driver ett företag. Erbjuder kostnadsfri rådgivning på olika språk, hjälper till med affärsplan, budget, företagsregistrering, låneansökan med mera. IFS Rådgivning arrangerar ofta informationsträffar och kurser.

Socialt företagande - Tornedalens folkhögskola genomför en satsning riktad till personer som är långt från arbetsmarknaden som ska erbjudas dels utbildning i företagande för att i framtiden kunna driva ett företag dels ge förutsättningar för personer att bli anställningsbara inom socialt företagande. Tornedalens folkhögskola bedriver även SFI undervisning inom Övertorneå kommun.

Kooperativt entreprenörskap och socialt företagande genomförs av Coompanion som en metod för individer med utländsk bakgrund att integreras i samhället och på arbetsmarknaden. Detta sker i samarbete med bl.a. SFI och Arbetsförmedlingen. **Arbetsintegrerande sociala företag (ASF)** är ett sätt för nyanlända män och kvinnor att gemensamt skapa sin egen arbetsplats genom tillsammansägt företagande. ASF har en dubbel affärsidé. Dels levererar man tjänster och/eller produkter exempelvis café, hushållsnära tjänster, legoarbete etc. Dels säljer man arbetsträningsplatser till Arbetsförmedling, Försäkringskassa och kommun.

8 Organisation och finansiering

Övergripande organisation

För det övergripande arbetet med handlingsplanen i dess helhet kommer Regionala partnerskapet (RP) fungera som styrgrupp. RP är sedan 2009 ett formaliserat samarbete mellan länets kommuner, landsting, myndigheter och organisationer under ledning av Landshövdingen. RP ansvarar för viktiga strategiska beslut som rör länets utveckling. Som referensgrupp till handlingsplanen kopplas den Regionala Arbetsgruppen för Integration (RAI) som också den består av representanter för kommuner, landsting, myndigheter och civilsamhället.

Länsstyrelsens organisation

Tjänstemän vid enheten för Tillväxt- och Infrastruktur vid Länsstyrelsen samordnar det operativa arbetet tillsammans med enheten för Social Hållbarhet och Samhällsskydd. Beroende på aktivitet kan flera enheter vid myndigheten komma att kopplas in som både som kunskapsstöd och samordnare.

Organisation vid genomförandet av enskilda aktiviteter

Handlingsplanen kommer fullt utvecklad omfatta flertalet aktiviteter kopplade till de tre RUS-områdena Livsmiljöer, Kompetensförsörjning och utökat arbetskraftsutbud samt Innovation och förnyelse. För varje enskild eller grupp av aktivitet kommer en organisationsstruktur med tydlig rollfördelning att upprättas.

Finansiering av aktiviteter

För att driva aktiviteter krävs finansiering. Arbetet med handlingsplanen för integration och tillväxt har hög regional prioritet. Länsstyrelsen och länets aktörer kommer därför under genomförandet av HIT verka för att tillgängliggöra resurser för genomförande av projektaktiviteter. Resurser kan komma att variera i både omfattning och utformning beroende på vilken/vilka aktiviteter som avses.

8.1 Uppföljning och utvärdering

Länsstyrelsen ansvarar för samordning av det fortsatta arbetet med handlingsplanen och för uppföljning av aktiviteterna. Resultaten av uppföljningarna kommer regelbundet att spridas till alla som arbetar med länets utveckling och göras tillgängliga via olika informationskanaler. Handlingsplanen skall gå i linje med länets lärandeplan med en mer systematisk uppföljning och utvärdering. Detta skall i sin tur bidra till ett ökat lärande av de utvecklingsinsatser som genomförs inom ramen för det regionala tillväxtarbetet.

Länstyrelsen
Norrbotten